

ÁLLATTENYÉSZTÉSI ÉS TEJGAZDASÁGI LAPOK

A „GAZDASÁGI LAPOK”
INGYEN MELLÉKLETE.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz czimzendők.

Kéziratokat a szerkesztőség nem ad vissza.

Előfizetési ár a „Gazdasági Lapok” nélkül:

Egész évre ... .. 10 kor.
Fél „ ... .. 5 „

TELEFON: József 40--66.

Az e lapokban foglalt cikkekkért minden utánnomási jog fentartva.

TARTALOM.

	Lap
A Cornwall sertés. — e. D. B.	1
Könyvismertetés	3
Kérdések és feleletek	3
Kérdés: Sütni való csirke ára	
Feleletek: „Garantol” tojáskonzerváló szer. — Házi-nyulbőr kikészítése	3
Kisebbszakközlemények	3
Hírek	3

Védőoltóanyagok

lépfene, sertésorbáncz, sorozegő liszék, gümőkór stb. ellen.

RAPID SERUMOK

lépfene, sertésorbáncz, sorozegő liszék, sertésvész, vérhas, fertőző tüdőbő, háromfi kolera, mirlgykór stb. ellen.

ÁLLAMI FELÜGYELET ALATT ÁLLÓ LABORATORIUM

VÉDŐOLTÓANYAGOK TERMELÉSÉRE

○○○ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG ○○○

BUDAPEST, IX., LÓNYAY-UTCZA 18/b.

Sürgőnyczim: Vaccin Budapest.

Interurban { reggel 7-től este 6-ig : József 20—14.
telefon: { este és éjjel : József 22—58.

Serumos kombinált oltóanyagok fertőzött állományok és gyógyító oltóanyagok betegállatok kezelésére.

Kívánatra speciális tájoltóanyagok készíttetnek.

A Cornwall sertés.

(Együttal felelet ezirányú kérdésre.)

Ezen nagytestű, feketeszínű sertésfajtát Angliából az utóbbi években importálta több uri tenyésztőnek a »Magyar mezőgazdák szövete« hozzánk az országba, részben keresztezésre és regenerátornak mangalicza tenyészetekhez, részben tisztavérű tenyésztésre. A sertésfajtát közelebbről ismerem, így róla az alábbi ismertetést adhatom meg.

A Cornwall sertést hazájában Angliában nem ezen néven ismerik, hanem »large black pig« = »hosszu fekete sertés« elnevezés alatt, megkülönböztetésül a »large with« = »hosszu fehér« elnevezésűtől, melyet mi eredeti tenyésztési helye: a Yorkshire grófságról Yorkshirenek hívunk. Miután ezen »lards blek« sertést Angliában a Cornwall grófságban tenyésztik leginkább, így származási helyéről Cornwall sertésnek nevezték el a külföldi kereskedelemben és a Mezőgazdák Szövete is ily néven hozta forgalomba.

A Cornwallt különben Angliában több helyen is tenyésztik, a Suffolk, Sussex, Devon, Essex, Warwick grófságokban is és a királyi gazdasági egyesület állatkiállításain mint divatos fajtának nagy becsé és kelendősége volt az utóbbi években főleg azon elterjedt hírneve folytán, hogy igénytelenebb, mint a Yorkshire, tartása könnyebb, olcsóbb, jobban legeltethető és a sertésvész és más állati betegségek iránt ellentállóbb és érzéketlenebb, mint a kényes és az intenzív = (földrájolt) tartás által elpuhult »hosszu fehér« fajta.

Az angolok ugyanis azon teóriából kiindulva (melyet részben a tapasztalat igazol is sokszor), hogy a sötétbőrű élőlények, — legyenek azok emberek vagy állatok — a klimatikus változások iránt érzéketlenebbek, a betegségek iránt pedig ellenállóbbak szoktak lenni. Angliában fölkapták és divatosá tették a különben is erőcsontu, durvabőrű

és koromfekete Cornwall sertésfajtát és nemcsak ott a kalmárnép szigetországában indult meg élénk kereslet utánuk, hanem ügyes reklámozás segítségével külföldre is magas árakkal juttatták el a tenyészállatokat.

Dr. Juhász Jenő, földmívelési miniszteri fogalmazó 1910-ben künn volt a liverpooli állatkiállításán és tőle tudom, hogy a díjazott Cornwall tenyészállatokat Argentiniába, Ausztráliába, Jamaikába, Dániába, Délafrikába, ezenkívül francia, olasz spanyol és német vevőknek is magas árakon adták el. A liverpooli kiállításán tartott tenyészállatárverésen elkelt hiteles adatok szerint egy fiatal első díjat nyert kan 250 font sterlingért (1 font sterling = 24 korona), tehát a mi pénzünk szerint 6000 koronáért, azután más díjazott kanok 3000 korona és ennél fiatalabb állatok kisebb összegért kelték el.

Dr. Juhász Jenő a Cornwallok után érdeklődve, Marriner woodbridgei (Suffolk) farmján látogatást tett és a helyszínén tanulmányozta a sertések tartását. Egyes állatokról méréseket is eszközölt. Egy öt és fél hónapos kan testhosszúsága volt négy angol láb és hat hüvelyk (1 angol láb (foot) = 30.5 cm. 1 angol hüvelyk (inches) = 2.5 cm.), mi megfelel circa 137 cm.-nek, sulya pedig 168 font (egy angol font (pound) = 453 gramm), a mi megfelel circa 77 kg.-nak.

Egy másfél éves kan testhossza (farktól orrig) volt 6 láb, tehát 183 cm., sulya 662 font, tehát 305 kg. Egy hatalmas testű öreg kocánál dr. Juhász 6 láb és 6 hüvelyk (tehát 198 cent.) testhosszúságot és 854 font (tehát 382 kgr. testsúlyt mért meg.

Hogy mily hatalmas testű állatok ezek, azt mutatja az egyik képünk, mely egymagában legelésző importált angol kant ábrázol, melyet Vitkay Imre honvédszázados balatonfőkajári kuriáján magam is láttam pár év előtt és olyan volt, mint egy kis medve. Egy másik képet, mely nem valami jól sikerült és az ikervári (Vas megye) uradalomban lett fölveve, azért közlök, hogy az öreg kan szintén hatalmas testarányait és vastag, az elefántéhoz hasonló bőrét és ritkás fekete szőrel fődött testét bemutassam.

A Cornwall tehát imponáló külsejű állat, mely (kivált egy öreg hatalmas kan) egyenesen állva közel egy méter magasságával és majd két méter hosszú testhosszával valóban szép látvány. Egyetlen nagy kár, hogy nagy, szőrtelen, laffogó fülei a szemekre lógva azokat elfödik és az állat ezáltal a legelésnél is hátráltatva van, mivel a látásban van akadályozva.

Ezen hibát már maguk az angolok is belátták és most már kiküszöbölik, mivel cserjés, bokros helyen nem igen tudták legeltetni őket. A Cornwall különben csendes természetű állat, melyet több helyen szelidnek látam és többféle előnyeiről győződtem meg. Előnye az, hogy a mostohább tartást is elbirja, nem igényes, elég gyors fejlődésű, elég szaporas és jól legel. Nagyjában olyan, mint a Berkshire, de ennél értékesebbé teszi az, hogy teste annál sokkal nagyobb, hosszabb és erőteljesebb. A két fajtát egymással szembeállítva tehát, az előny föltétlenül a Cornwallé lesz, mert ha gyorsfejlődése és szaporasága olyan is, mint a Berkshire, azonban hustermelő képessége annál nagyobb, már magában a testnagyság miatt is.

Angliában arra törekcsenek, hogy a testarányok ma még meglevő hibáit (mert a Cornwall nem régi fajta) kiküszöböljék, hogy az állatnál kedvezőbb vágósúlyt érjenek el, tehát az értékesítőképességét fokozzák. Ma még hiba a nagy fül, a csontos fej, a kissé keskeny vállak, a kissé keskeny far, a csontos durva lapoczkák, a kissé hosszú nyak,

melyet itt-ott a nálunk látott és nem »kiállítási kondícióra följavitott« Cornwalloknál láttam. Előny azonban a szép hosszú hát, a nagy hátulso czombok (a nagy hatalmas sonkák) és az aránylag nem hosszú orr, a nem durva fej és elég jó testmélység.

Egyik képen (mely lemezhiba miatt kissé homályos lett, de azért talán clichében is kivehető lesz rajta) az ikervári uradalomban elég ridegen tartott és éppen tarlólegelőn levő Cornwall anyakoczákat szép hosszú, formás teste és a ridegtartás dacára is jó kondíciója eléggé látszik. A Vitkay százados által rendelkezésemre bocsájtott képen pedig a Cornwall süldők a házi tartás mellett (konyhahulladék, répa, kevés dara stb.) is olyan hengergömbölyűek, mint egy hurka.

A Cornwallokat Angliában főleg azért kapták legutóbbi időkben föl, mivel a Yorksherek már nagyon elkényesdedek, hullékonyak lettek, most tehát olyan sertésfajtát akarnak ott is tenyészteni, a melyik a ridegebb tartást jobban állja és időjárás ellen érzéketlenebb, a betegségek iránt pedig ellentállóbb mint az, emellett nem marad vissza nagyon megszire a yorkshire produktivitásától.

Marriner-nél — mint Juhász Jenő írja — a malacozásnál eddig az átlag 10 darab volt, de volt kocza, a melyik 22 darabot is ellett. Az angolok a malacozokat elválasztás után legelőre küldik, az anyákat is az év legnagyobb részén legeltetik és csak a hasasság és szoptatás alatt abrakolják. Az ólakat egyszerűen fából készítik és a hidegebb időszak alatt is minél többet odakünn tartják, hogy edzetté neveljék. Távolról sem adnak nekik olyan bő táplálást és gondos ápolást, mint a »fehéreknek«. Bizonyára a gyorsfejlődés rovasára megy ez, mert utóvégre is elvekkel és eszmékkel nem lehet azt a produktivitást elérni, mint jó etetéssel, de hát valaminél le kell mondani és utóvégre egy állat csak azt adhatja vissza, a mennyit belefektetnek.

Ennyi az, a mi a Cornwall sertésfajta fölől hazájában, Angliában táplált nézetek és vélemények iránt minket tájékoztat és érdekel. Most lássuk azt, a mit ezen sertésről a mi viszonyaink között tudunk szükséges, ha annak tenyésztésére határozzuk magunkat. Mint említettem, hozzánk a Mezőgazdák hozták be 1910. év tájékán néhány helyre. Én 1911. év elején láttam először Vitkay Imre balatonfőkajári kuriáján, azután később a gróf Batthyány Lajos-féle ikervári uradalomban, hol tüzetesebben is tanulmányozhatam őket. Ismertem még a kisjenői főhercegi uradalom tenyészetét és láttam még Egyed (Sopron megye) község határában a legelőn Egyedi Artur csordáját. Keresztezett ivadékaiban láttam azonban — és ez a legjobb bizonyíték a sertésfajta jóságáról — az Ikervár környéki falvak községi csürhéiben, a parasztgazdáknál. Ha már a falusi kisgazda is szerez magának belőle és a vármegyei állattenyésztési szabályrendelet ellenére tart magának belőle kanokat is (zugkant), hogy a mangalicza koczáit vele bebúgassa, vagy koczamalacot szerez, hogy legalább »kocsokhoz juthasson hozzá: ez már sokat mond, de legalább is azt mutatja, hogy az a fajta, melyet a paraszt az uradalomnál lát és titkon megfigyel és megnyeri tetszését, az már rossz nem lehet.

(A legutóbbi tattersalli tenyészállatvásáron Vitkay százados be is mutatott néhány példányt, ugyszintén a kisjenői főhercegi uradalom is egy nagyobb kollekcioit, de bizony nem keltettek nagyobb föltűnést itt föl nem sorolható más okok miatt.)

Vitkay százados — ugyanis Cornwall kannel mangalicza és Berkshire koczáit bugatta be — tapasztalatait annak idején (1911-ben)

levéleg volt szives velem közölni. Abból idézem a következőket: »Az anyákat és malaczkokat igen szűken tartom. A répám és burgonyám kevés lévén, keveset is adok nekik, naponként fél liter korpát, két deciliter kukoricadarát adok a nagyoknak szecskázott szénával, a mi azt hiszem elég sovány tartás és az állatok mégis jó kondícióban vannak. Igaz, hogy a soványtartás mellett a friss víz és tisztaságra nagy súlyt helyezek. Az állataim egészségesek, a vész nálam ismeretlen.

A kan után eső malaczkok a Berkshire koczánnál feketék, a szőke mangaliczánál hamvasak, feketék, de esnek vörösszürkék is, kondorszörűek, mangalicza-típusúak, de hosszabb derekukkal, szélesebb mellükkel rögtön feltűnnek.

Egy Cornwall × Berkshire süldőket most adtam el Horvátországba. Én a Cornwall sertést Angliából jól ismerem, így bátran állíthatom, hogy nem a Yorkshire, vagy a mostanában olyannyira dicsért Lincolnshire sertés való a mi mangaliczáink keresztezésére

Ennél szerintem nyomósabb egy másik adat, mely szerint *Negró Adolf* közli Vitkay századossal, hogy »az Ikerváron eddig szerzett tapasztalat szerint a Cornwall kan és mangalicza koczák utáni malaczkok hasonlíthatatlanul szebbek és könnyebben nevelődnek,

1-ső ábra. Cornwall tenyészkán, Vitkay Imre honvédszázados balatonfőkajári tenyészetében.

lánkabb. A hizott anyag elég zsíros. Tiszta vérben is tenyésztik, de mangalicza koczáikat is most már Cornwallal bugatják be. Az ivadékokat hizlalóknak adják el, de maguk is hizlálnak és akkor azt leginkább sárvári megottani vidéki (Szombathely) henteseknek adják el. A környékbeli kisgazdák főleg a tisztavérű süldőket és kanokat veszik tenyés-anyagnak és igen dicsérik és keresik az anyagot, sőt a hizlalók és hentesek is most már a tisztavérűeket (a tiszta feketéket) keresik.

Ez meglepett, mivel tudom, hogy nálunk a hentesek a feketeszőrű sertéseket nem igen szeretik, állítólag azért, mert a bőrben a szőrhagymák fekete gyökei bentmaradnak és így az finom hentesáru készítésére — állítólag — nem alkalmas.

Tatay intéző erre nézve ezt közölte: »A fekete szőrözöt elinte a hentesek itt is kifogásolták, »szokás szerint«, mint más fekete színű sertésnél, pedig ezen kifogás nem indokolt, mert a forrázásnál a fekete szőr hagymástól eltávolodik, a bőr pedig olyan hófehér lesz, mint a magyaré.« Most már meg-

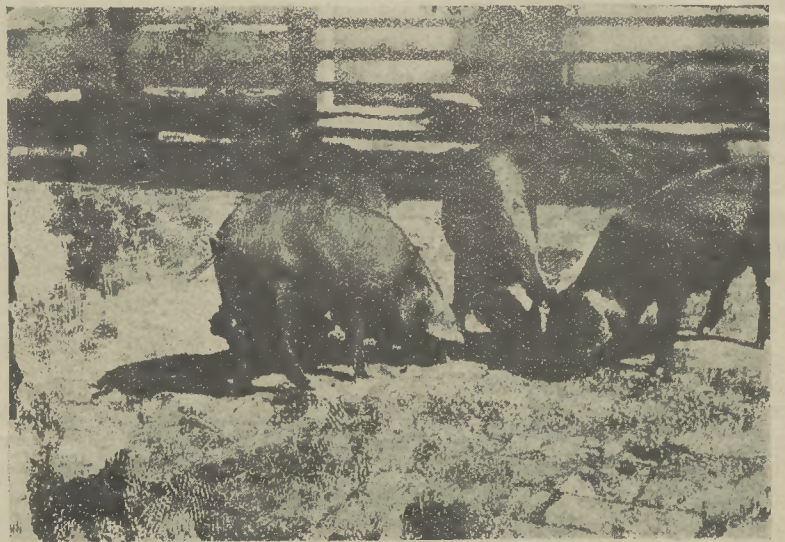
2-ik ábra. Öreg Cornwall tenyészkán az ikervári uradalomban.

3-ik ábra. Cornwall anyakoczákat tartólegelőn az ikervári uradalomban.

4-ik ábra. Keresztezett (Cornwall apa, mangalicza anya) süldők Vitkay Imre tenyészetében.

5-ik ábra. Tisztavérű Cornwall süldők az ikervári uradalomban.

(a levél 1911. évről szól), vagy edzésére, mert egyik sem adja meg sem a súlygyarapodást, sem a könnyebb nevelhetést, hanem ez a fajta, mert tessék csak Cornwallt és Lincolnshirit vagy akár azok keresztezéseit is a mi legelőviszonyaink között tartani a kisembereknél, az majd utbaigazítást ad.

Hogy a Cornwall a betegségek iránt ellentétebbnek mutatkozott még keresztezésében is, azt hivatva van bizonyítani *ifj. Szkalák* Károly főhercegi uradalmi intézőnek Vitkayhoz intézett levele, melyben közli, hogy a Cornwall kan × mangalicza anyák után származó 41 darab malacz közül 16 darab, tehát 39-02%, míg a Berkshire kan × mangalicza koczák utáni 39 darab malaczból elhullott sertésvészben 320 darab, tehát 72-89%, noha a malaczkok egy falkában jártak, egy kanász gondozása alatt voltak és egyforma tartásban részesültek.

Ez azonban szerintem lehet véletlenség is, de mégis érdemes a megemlítésre.

mint a fehér kan (valószínűleg Yorkshire értendő alatta. D.) utáni malaczkok.

Az ikervári uradalomban akkor, mikor egy más ügyben hivatalos utam alkalmával a Cornwallokat is megtekintettem, *Tatay Boldizsár* uradalmi intéző ezen sertésfajtaról négy évi tenyésztési idő alatt szerzett alábbi tapasztalatokat közölte velem.

A Cornwallok az időjárás iránt nem érzékenyek, olyan egyszerű ólakban fiasztatnak, mint a magyar mangaliczával szokták. A legeltetést épp úgy bírják, mint a mangaliczák (erről meggyőződtem magam is), tartásuk alig valamivel jobb, mint azoké. Az anyakoczákat nyáron tarlón élnek és csak akkor kapnak valami pótlékot, ha tarlólegelő még nincs, vagy ha hasasak. A süldőket épp úgy tartják, mint eddig a mangaliczát szokták. A kétszeri malaczozást jól kiállják, malaczozás 8—10 darab. Sertésvész még nem volt náluk. Gyorsan fejlődik, gyorsan hizik. Hustartóbb, mint a Berkshire és annál fa-

szokták és szívesen veszik, sőt a tisztavérűeket még jobban is keresik (valószínűleg a finomabb szövetű hus és a kedvezőbb vágósúly miatt.) — mint a keresztezetteket.

Ez jellemző adat arra, hogy nálunk mily különösek a viszonyok. Egyik előkelő uradalomtól tudom, hogy eladásra kerülő nagyobb számu Berkshire süldő anyagát a régi jó időben (a háboru előtt) nehezen tudta a hizlalóknak eladni épen a feketeszín miatt! Azon nézet tehát, hogy a feketeszőrű és bőrsertés nem oly jó hentesáru készítésre, mint a fehér: nem egészen indokolt és inkább az ár lenyomására való törekvésre magyarázható.

Németországban tudtommal a legnagyobb és legrégebb (1903) Cornwall tenyésztő *Engelen* Károly nevű birtokos *Bücklingben* (Bajorországban), ki velem három év előtti levélben tapasztalatait közölte. A mint látom, azok megegyeznek a mi magyar tenyésztőink tapasztalataival, tehát már helyszüke miatt sem ismétlem őket. A németek

is — a vevők leközölt nyilatkozatai szerint — dicsérik a Cornwalloknak igénytelenségét, jó legelő tulajdonságát (egyik vevő azt írja, hogy úgy legelik a füvet, mint a tehenek), olesó tartását és főleg azt, hogy ottani parasztsertésekkel keresztezve, az ivadék ugyanolyan tartás és etetés mellett gyorsabban nő és többet produkál, mint az eredeti parasztsertések.

Egy *Rasch* nevű nyugatporoszországi földbirtokos, ki nagy sertésszakértő hírében áll, úgy nyilatkozik, hogy a Cornwallok nagy konkurencziát fognak okozni a »fehér, nemesített német sertésnek«, ha a hentéseknek a feketeszín miatti előítéletük leküzdhetővé válik.

Tehát a fekete szín a német henteseknél is hátráltatja a Cornwallok elterjedését és jó értékesítését, de csak addig, míg azt meg nem szokták. Lám a sárvári hentések is tartózkodtak eleinte az ikervári sertésektől, míg meg nem szokták és jobban meg nem ismerték őket, azután pedig később már inkább éppen azokat keresték, hiszen a fekete sertésnek is fehér a zsírja!

Bezég manapság nem nézik, hogy milyen színű a disznó, megveszik azt, mint a mennyei manát, — csak lenne belőle elég!

e. D. B.

KÖNYVISMERTETÉS.

Magyar Turfkrónika 1915. Szerkesztő Öszi Kornél. Ár 3 K. Megjelent a Magyar Turf kiadásában. Teljes kiadás. Ezen kis könyv pontosan beszámol az idei összes versenyekről, melyek Budapest, Alag és Wienben tartottak. Azután felsorolja a nyertes istállótulajdonosokat, közölvén a nyereséget koronákban, ezek után a nyertes lovak jegyzékét közli a nyereséggel együtt, végül a nyertes jockeyket névszerint tünteti fel. Végül betűsoros tárgymutatóval fejezi be érdekes tartalmát. Mindazon gazdátársaknak, kik érdeklődnek a lóspört iránt, legmelegebben ajánljuk ezen kiadványt, mint az idei versenyek hű tükrét.

Jelentés a magyaróvári szarvasmarhatenyésztő egyesület 1914/15 tizekilenczedik üzletévi működéséről. Irta: Ujhelyi Imre egyesületi tenyésztési felügyelő, gazdasági akadémiai igazgató. A szokásos érdekes és értékes tartalommal megjelent füzetet ajánljuk minden gazdátársunknak — jó lélekkel — elolvasásra, tanulmányozásra és követésre, mert hisz hazánk ezen közel két évtizeden át működő és folyton tökéletesbedő tenyésztőegyesületnél különben még a gazdaságilag előrehaladottabb Nyugat sem képes előmutatni. Igaz ugyan, hogy a háborús évek befolyása következtében a tejszövetkezetek tejforgalma kissé megapadt, de viszont a tenyészállatok minősége annyira emelkedett, hogy — mint karácsonyi számunkban képből is bemutattuk — egy paraszt bikáért 4000 koronát tudtak elérni. Ujhelyi érdemeit nem kell dicsérni, az ő szakzerű vezetése teremtette meg a nagyszerű eredményeket s nincs forróbb óhajításunk, mint az, hogy legyen hazánk minden megyéjének egy Ujhelyije, akkor a magyar szarvasmarhatenyésztés az első lesz Európában. Az évkönyvből alkalmilag közölni fogunk még egy kis részletet.

Kérdések és feleletek.

Kérdés. Sütni való csirke ára.

Egy piaczképes, sütni való csirke, mely egy kiló elősúlyu, a szintén egy kilónak feltételezett (persze valóságban több) *anya évi takarmányának hányadrészével* nevelhető piaczképes sorba akár intenzív, akár extenzív viszonyok között?

V. K.

Felelet. A „Garantol“ tojáskonzerváló szer című kérdésre.

A külföldi szer, mely papirzacskókban kerül forgalomba, vöröses fehér por és fő alkotórésze műmész. Ha ezt a port vízzel elegyítik, ugynevezett mésztejet nyernek belőle, amelyik mint tojáskonzerváló szer már régóta ismeretes. Ehhez

a „preparátumhoz“ egy iv viaszkos papiros van mellékelve és azt a czég „antikarbonát“ papirosnak nevezi. Az „utmutatás“ szerint, ha ezzel a papirossal a feloldott konzerváló szert tartalmazó edény nyakát bekötjük, úgy megakadályozzuk azt, hogy az oldat a levegőben levő szén-savat magába felvehesse. A mi véleményünkre ezek után tán már nem is kíváncsi Ön.

K. Zd.

Felelet. Házinyulbőr kikészítése című kérdésre.

Ha szép bőrre akarunk szert tenni, egy-két héttel a házinyul leölése előtt az állat szőrét többszörönként leketelik, ezért a fáradságért a házinyulak sima, fényes szörköntőssel fizetnek.

A cserzésre való előkészítés céljából az állat levágása után a bőrt a husos és zsíros részekről megtisztítjuk, vagy a bőrt pálczikákkal kifestve kiterítik és nem éppen erős napos helyen szárogatják. Ha nagyobb ideig kell a szárított bőrt eltartani, naftalinnal spanyolbors porával, vagy dalmát rovarporral behintik, hogy megóvják a molytól, azután egymásra rakják olyképp, hogy a bőrök szőrmés oldalukkal érintkezzenek. A szőrtelen oldalon timsóval szokták a bőrt kezelni, mely minden zsír és husrészt lemar. Az így elkészített bőrtet összevarrás végett szűcsnek adjuk át. A cserkéreggel miként történik házilag a kezelés, arról nem tudok felvilágosítást adni.

— a —

Kisebb szakközlemények.

A tehén nyugodt állása a fejénél igen könnyen elérhető, ha vékony zsineggel egyik hátsó lábának alsó csuklóját átkötjük (a zsineg másik végét meg kell valahol erősíteni fesszenen), ha már most a tehén mozog, rugni vagy lépni akar, a vékony kötelék élesen belevág a külső érbe, mi fájdalmat okoz s elveszi kedvét a további mozgolódástól. Egypárszor így eljárva, a tehén nyugodtan fog állani s utóbb meg sem kell már kötni lábát, csak a zsinetet lapoczkájára fektetni.

A tej sterilizálása. A legegyszerűbb és legjobb módja a sterilizálásnak a tej felmelegítése 68° C.-ra és ezen hőmérsékletben meghagyása mintegy 20 percig, aztán le kell azt hűteni. A felhevítés és lehűtés vízfürdőben történjék. A víz gőzfűtéssel 68°-ra hevítetik, mely hőfokot a benne levő tej is átveszi, aztán ha hűteni akarjuk, lassan, fokozatosan leeresztjük a felmelegített vizet s helyette hideget öntünk hozzá.

A burgonya, mint hizlalótakarmány. A mostani magas eleségárak mellett nagy szerepet visz a hizlalásnál a burgonya. Azonban összeapritva, nyersen adagolni nem célszerű, mert nem esznek belőle elegendőt az állatok. Kisebb — ugynevezett háztartási hizlalásnál — meg lehet a burgonyát főzni s a főzövet leöntve, összetörni s így adagolni. Nagyobb hizlalásoknál gőzölni kell a burgonyát és ha nincs Henze-féle gőzölőnk, akkor zuzni a gőzölés után. A gőzölt burgonya sem jobban emészthető ugyan, mint a nyers, de keserű anyagaitól megfosztva, jobban ízlik az állatoknak, többet képesek belőle enni, a mi fő a hizlalásnál. Természetesen a légenyidus takarmánynak (abrákfélének) nem szabad elmaradni a bőséges burgonyaetetés mellett sem, ha eredményes hizlalást akarunk elérni.

A szarvasmarhák felfuvódása. A szarvasmarhák fufuvódása esetében a gazda legtöbbször magára van utalva. Ilyen esetben az állat testében felhalmozott gázok mielőbbi eltávolítása a főfeladat és ezen célra nagyon különböző eljárásokat használnak; ilyen a nyelv kihúzása azon célból, hogy az állat toroknyílása minél tágabb legyen, szelidebb esetekben jó hatása van annak, ha az állat balhorpaszát erősen nyomjuk. Ennek következtében az oxidált vér jobban hozzáfér a gyomortájékhöz és intenzívebb munkásságra ösztönzi.

Hasonló hatása van a hátsó test dörzsölésének és csutakolásának. A belső szerek használatánál tekintettel kell arra lennünk, hogy ne használjunk olyan szert, amely az állat husát élvezhetetlenné teszi, az esetben, ha mégis kényeszerűvágást kell rajta végeznünk. Belső szerül

legajánlatosabb a közönséges pálinka (1/4—1/2 liter kétszerannyi vízbe), jónak tartják a szalmiákszeszt (egy evőkanállal egy liter szappanos vízbe), klórbáriumot (15 dg. 1 lit. vízbe), ha pedig ezek a szerek nem használnak azonnal, ne hajlódjunk velük sokáig, hanem hamarosan nyuljunk a trokárhoz. Vigyázni kell a trokár beszúrása után arra, hogy a levegő kitódulása időszakonként megszakítsák, mert különben az állat vére hirtelen tódul a hasüreghez és ennek következtében elájul. A trokárkezelés után állatorvost kell hívni és az állatot soványan tartva, hajtószert kell neki adni.

I. L.

Az anyásítás leghelyesebb módja. Az anyátlan méhcsaládon kész, termékeny anyának beadásával segíthetünk legkönnyebben. Bár az ilyen anyátlan méhcsalád a segítséget legtöbbször szívesen fogadja, számtalan esetben megtörtént már, hogy az egyszerűen közéjük eresztett termékeny anyát leszurják. Mivel egy-egy anya meglehetősen értéket képvisel, az anyásítás ezen módját nem követhetjük. Legjobb az anyát néhány méh kíséretében egy kis sodronyhálóból készült zárkába csukva, 24—48 óráig az anyátlan család fészkebe beakasztani s ezen idő eltelté után szabadon bocsátani. Ekkorra az anya ugyanolyan szagu lesz, mint a többi méh s mivel a család is megszokta már, ritka, kivételes esetektől eltekintve, mindig szívesen fogadják a méhek.

Lakatos Károly, a komáromi méhészegylet titkára, új eljárást talált fel. Eszerint az anya torát mézbe mártva, az anyátlan család kaptárának kijáróján át eresztik be s azt állítja, hogy az eredmény teljesen biztos.

Bármelyik módját kövessük is az anyásításnak, az anyátlan méhcsaládot előzőleg gondosan át kell vizsgálni, hogy nincs-e a fészkeben anyabölcso. Ezeket gondosan le kell rombolni mert különben az anyásítás nem sikerül.

Balogh Bálint.

A lótenyésztés szervezése. A felvidéki lipiczai lótenyésztő-kerület megalakítása céljából Podmaniczky Gyula báró miniszteri tanácsos Zsolnán tartózkodott. A megtartott értekezleten az érdekelt Trencsén, Turóc, Zólyom, Árva, Liptó, Bars és Nyitra vármegyék képviselői vettek részt. Az értekezletet vezető miniszteri tanácsos a földmivelésügyi miniszter anyagi és erkölcsi támogatását helyezte kilátásba.

Helyreigazítás. Az Állattenyésztési Lapok karácsonyi számában „A háború befolyása az állatállományra“ című közleményben a takonykórról és a gümőkórról egyszerre teszek említést. Félreértések kikerülése végett megjegyzem, hogy a gümőkór a szarvasmarhák betegsége s a gümőkór elterjedésére a szarvasmarha importok utján gondoltam.

Graf Miksa.

Torda-Aranyos vármegye tenyészlő állományának törzskönyvelése. A Torda-Aranyosvármegyei Gazdasági Egyesület a vármegye területén lévő és katonai czélokra el nem vitt tenyészkancaikat, valamint a még négy éves kort be nem töltött tenyésztés alá kerülő kanca csikókat törzskönyvelni óhajtja egyrészt abból a célból, hogy a háború következtében történt nagyarányú lókimélesek folytán beállott hiányok évek múltán megfelelő anyaggal pótolhatók legyenek, másrészt, hogy okszerű kiválasztás alapján egy, az adott viszonyoknak jobban megfelelő, jellegzetes tulajdonságokkal és alakokkal bíró tájfajta tenyésztesse ki a vármegyében.

Az erdélyi ló fölénnyéről a háborúval kapcsolatban eddig is sokat olvastunk. Az erdélyi ló kevés igényű volta mellett kitartó, hegyen-völgyön és sikon egyaránt jól használható, nem igényes, hāti-, hegyi- és tűzérőlként is egyaránt jól bevált, ezért a még itthon maradt tenyészanyagot az eddiginél nagyobb figyelemben kell részesíteni. Az egyesület már is dolgozik a törzs-

Megjelent a **Kodolányi-féle GAZDASÁGI ZSEBNAPTÁR.**

Kapható: a GAZDASÁGI LAPOK kiadóhivatáiban Budapest, VIII., József-utca 15. Ár 2 K 80 fillér, ajánlva 3 K 15 fillér

